

abilities]: dys. ... dokt. ped. nauk: 13.00.01. Kyiv. 350 s.

10. Tymenko, V. P. (2009). *Stanovlenn'a ukrajin'skoyi proektno-tsentrychnoyi systemy tekhnolohichnoyi osvity* [Formation of the Ukrainian project-centric system of technological education]. *Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya №13. «Problemy trudovoyi ta profesijnoyi pidgotovky»*. Vypusk 06. S.200-205.

11. Fedorenko, O. G. (2016). *Formuvann'a samoosvitn'oyi kompetentnosti majbutnikh uchyteliv tekhnolohij zasobamy informatsijno- komunikatsijnykh tekhnolohij* [Formation of self-educational competence of future teachers of technology by means of information and communication technologies]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Slov'yans'k, 20 s. https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/specrada/02040616/Fedorenko/fedorenko_aref.pdf

12. Cyna, A. Yu. (2011). *Teoriya ta metodyka osobystisno-oriyentovanoi profesijnoyi pidgotovky majbutno'ho vchytel'a tekhnolohij* [Theory and methods of personality-oriented professional training of future

teachers of technology]: avtoref. dys. ... doktora ped. nauk :13.00.02. Kyiv, 40 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СЕМЕРЕНКО Жанна Миколаївна –

аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: неперервна дизайн-освіта як наукова і методична проблема.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SEMERENKO Zhanna Mykolayivna –

graduate student of the Department of Theory and Methods of Technological Education, Drawing and Computer Graphics, National Pedagogical University named after MP Drahomanov.

Circle of scientific interests: continuous design education as a scientific and methodological problem.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.

УДК 378. 14.07

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-247-250

СИВОКОНЬ Юрій Михайлович –

старший викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8493-7233>

e-mail: yrasivokon@ukr.net

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ КЛАСИЧНОМУ ТАНЦЮ СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Проблема реформування підготовки сучасного педагога-хореографа є актуальною в наш час. Вона обумовлена зміною підходів та технологій навчання у вищій школі, які повинні приділяти увагу насамперед формуванню професійно значущих якостей випускників, розширенню їх художнього світогляду, вихованню загальної хореографічної культури. Професійна майстерність майбутнього вчителя хореографії є поєднанням загальнопедагогічних здібностей з мистецтвом відтворення танцювальних умінь і навичок, а, отже, потребує комплексної, довгострокової підготовки в системі педагогічної освіти.

Відповідно до концепції модернізації вітчизняної освіти основною метою професійної освіти є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня, напряму та профілю; працівника, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного та відповідального, який вільно володіє своєю професією та орієнтується у суміжних видах діяльності; людини, здатної не тільки до ефективної роботи за спеціальністю

на рівні світових стандартів, але готової до постійного професійного зростання. Сучасна освіта передбачає не тільки засвоєння знань, а й формування гармонійно розвиненої особистості. Випускник вишу сьогодні має поєднувати у собі професіоналізм, високий рівень культури, здатність працювати в колективі та з колективом [5].

Актуальність цієї статті полягає в тому, що сучасна педагогіка професійної освіти стоїть перед необхідністю поглибленого вивчення творчого потенціалу людини, створення освітнього середовища, що сприяє творчій активності особистості. Щодо процесу вищівської підготовки студента-хореографа ці завдання конкретизуються у необхідності розвитку спеціальних здібностей та формування практичних хореографічних навичок. Для того щоб вирішувати ці завдання, необхідно й надалі удосконалювати зміст навчання, методи викладання, підвищувати педагогічну, виконавську та балетмейстерсько-постановочну майстерність, активно розвивати наукову та методичну роботу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Школа класичного танцю має

власну історію, наукову основу, систему навчання, свою мовну структуру. Все це зафіксовано у навчальних посібниках та працях видатних педагогів, які по крихтах збирали, розвивали та передавали методіку навчання класичному танцю з покоління в покоління. Питанням історичного розвитку хореографічного мистецтва, зокрема методиці викладання класичного танцю, навчання професійних виконавців у коледжах культури і мистецтв, у вищих навчальних закладах присвячено низку робіт. Основною працею у сфері класичного танцю є підручник професора А. Ваганової «Основи класичного танцю». Величезний внесок у розвиток класичного танцю зробив М. Тарасов своєю унікальною роботою «Класичний танець» («Школа чоловічого виконавства»), а також інші відомі педагоги, такі як Н. Базарова, В. Костровицька, В. Мей, В. Моріц, В. Пономарьов, А. Писарев, А. Чекригін та ін.

У працях теоретиків і практиків хореографічного мистецтва (К. Василенко, В. Верховинець, О. Голдрич, А. Гуменюк, С. Забрєдовський, М. Загайкевич, А. Іваницький, П. Коваль, В. Костровицька, С. Легка, О. Мартиненко, О. Семак, Ю. Станішевський, С. Тітов, Ю. Хижняк, А. Шевчук та інших) досліджується вплив хореографії на духовний розвиток особистості.

Проблематику хореографічної освіти висвітлено в сучасних педагогічних дослідженнях, зокрема в дисертаційних роботах А. Алферової, Е. Валукіна, В. Нікітіна, В. Нілова, М. Боголюбської та ін.

Самостійну групу джерел становлять дослідження, що стосуються проблем хореографічної підготовки майбутніх учителів і керівників хореографічних об'єднань (О. Бурля, Ю. Волкова, С. Забрєдовський, Л. Андрощук, О. Мартиненко, Г. Ніколаї, О. Попова, І. Радченко, О. Реброва, М. Рожко, Ю. Ростовська, Т. Сердюк, Б. Стасько, Ю. Тараненко, О. Таранцева, О. Філімонова та ін).

Проблему професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів-хореографів досліджували Л. Гусаченко, Е. Панасенко, А. Чернишова та ін.

Мета статті – розглянути питання методики викладання класичного танцю в процесі вивчення навчальної дисципліни «Практикум класичного танцю з методикою викладання».

Виклад основного матеріалу дослідження. Заклади вищої освіти є основною ланкою у здобутті професійної освіти великою кількістю студентів-хореографів. На якість підготовки майбутнього спеціаліста у галузі хореографії величезний вплив робить професіоналізм самого педагога, його методика

та методи роботи. У закладах вищої освіти згідно з освітніми стандартами не ведеться підготовка окремо викладачів за видами танцю: класичний, народно-сценічний, сучасний тощо, алекласичний танець є однією з основних дисциплін при підготовці студентів-хореографів.

Сучасний рівень розвитку хореографічного мистецтва доводить, що при підготовці самодіяльних артистів у аматорських хореографічних колективах, школах мистецтв від викладача чи керівника колективу потрібен вищий рівень виконавської, педагогічної майстерності, знань у галузі композиції танцю, методики викладання класичного танцю, оскільки класичний танець – основа формування фізичного тіла артиста балету, ансамблю [6].

Викладання хореографічних дисциплін у закладі вищої освіти, засноване лише на технологіях, не може повною мірою врахувати різноманітність творчого процесу підготовки студента-хореографа. Ці процеси мають бути взаємопов'язані, тоді технології навчання та педагогічна майстерність призведуть до розвитку педагогічних якостей особистості студента-хореографа та його професійного зростання. Тому в сучасних умовах назріла необхідність удосконалення технологій навчання та процесу формування професійних компетенцій, практичних знань, умінь та навичок у галузі класичного танцю не лише в аматорських хореографічних колективах, а й у закладах вищої освіти та коледжах культури та мистецтв. Отже, спробуємо теоретично обґрунтувати способи та методи підготовки фахівців у галузі класичної хореографії у вищій до практичної діяльності, виявити педагогічні умови формування сучасного викладача класичного танцю.

У Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка на факультеті педагогіки, психології та мистецтв навчальна дисципліна «Практикум класичного танцю з методикою викладання» викладається за спеціальністю 024 «Хореографія». Одним із видів професійної діяльності випускників є педагогічна робота. Тому методологічні та методичні засоби підготовки хореографів класичного танцю є одними з найголовніших.

Розглянемо поняття «методика» та «метод». Методика – це сукупність способів та прийомів виконання будь-якої роботи (дослідницької, навчальної, виховної та ін.) [5]. Методика навчання предмету – галузь педагогічної науки, яка являє собою теорію навчання, якої можна навчитися в хореографії лише практично, займаючись з учнями та студентами. «Метод – спосіб досягнення будь-якої мети, вирішення певної задачі» [5, с. 24].

Методи можуть бути вербальними (зауваження, вказівки, пояснення), наочними (показ рухів, демонстрація наочних засобів) та практичними (вправа, репетиція, виступ).

Одним з основних постулатів хореографічної освіти є розвиток та вдосконалення рухової функції учня, таким чином, основними компонентами є фізичні дані (танцювальний крок, виворітність, стрибок, гнучкість), які становлять технічну сторону екзерсису класичного танцю. Однак розвиток артистизму, музичності, координації, будучи художньою складовою хореографії, також актуальний у галузі навчання студентів-хореографів у сучасних умовах.

У процесі багаторічної педагогічної практики у підборі методів постановки основи в класичному танці автор статті спирається на величезний теоретичний та практичний досвід корифеїв класичного танцю А. Ваганової, М. Тарасова, а також відомого сучасного вітчизняного науковця, педагога-хореографа, заслуженого працівника культури України, професора Київського національного університету культури і мистецтв Цветкової Лариси Юріївни. Вона виростила та випустила цілу плеяду високопрофесійних артистів-хореографів, багато з яких продовжують традиції свого вчителя у педагогічній діяльності після завершення виконавської кар'єри. Л. Ю. Цветкова – продовжувач традицій виховання та навчання класичному танцю, створених легендарною танцівницею та педагогом А. Вагановою. У підручнику «Методика викладання класичного танцю» (2007) Лариса Юріївна коректно пропонує скористатися її принципами постановки основи у класичному танці [6]. У чому полягає постановка основи у класичному танці за методикою Л. Цветкової? Насамперед це постановка та робота стоп, корпусу, рук, у яких спина не може відхилитися назад, за п'яти. При цьому опорна нога розташована перпендикулярно до підлоги. Необхідно виховувати роботу м'язів через опір підлозі та опорній стороні. Гомілки розгорнуті одна від одної, зсередини – назовні, при цьому м'язи над колінами підняті і теж розгорнуті назовні із зусиллям. Сідничні м'язи повинні бути притиснуті до паху, це дає можливість підтримувати м'язи спини. Лопатки не повинні бути перетиснутими.

З постановки корпусу, ніг, рук та голови починається навчання танцю взагалі. Чим раніше починається ця робота, тим краще, тому що можна не лише навчити, але й щось виправити. Грамотна методика постановки корпусу сприяє не тільки розвитку професійних даних, до яких відносяться гнучкість, виворітність, танцювальний крок, стійкість (aplomb), стрибок, вона допомагає розвивати

силу, спритність, витривалість та попереджає травми, а це запорука руху учня вперед, його сьогоднішні та майбутні успіхи [3].

З такими вимогами та відчуттями повинні працювати м'язи та зв'язки у всіх рухах класичного танцю, при цьому комбінації рухів, які пропонує викладач, не повинні бути довгими, щоб не перенапружувати м'язи студента. Одночасно, при такому навантаженні, у разі системних занять, м'язи і зв'язки розтягуються й стають еластичними. Отже, закріплюються та розвиваються практичні навички класичного танцю, якими повинен володіти виконавець-хореограф – aplomb, виворітність, танцювальний крок, гнучкість тощо. Закладена основа – постановка та робота стоп, корпусу, рук у всіх положеннях класичного танцю «допомагає розвивати силу, спритність, витривалість, попереджає травми та перевантаження опорно-рухового апарату, дає можливість досконали опанувати техніку класичного танцю» [6, с. 10].

Таким чином, можемо констатувати, що до постановки основи класичного танцю входять: постановка та робота стоп, корпусу, рук, голови у всіх положеннях класичного танцю; м'язові відчуття у роботі ніг, корпусу, рук; розвиток виворітності ніг, еластичності м'язів. Аналіз навчально-методичних джерел з класичного танцю різних авторів, у тому числі і заслуженого працівника культури України, професора Л. Цветкової, їх багаторічний досвід роботи з професійними виконавцями дає можливість використовувати запропоновану ними методику при постановці основи та розвитку фізичних та технічних даних учнів.

Вільне та впевнене володіння тілом, яке готове до будь-яких труднощів, необхідне не лише професійним виконавцям, а застосування авторських методик – це запорука розвитку та подальшого процвітання мистецтва танцю.

Контингент вступників на хореографічні факультети закладів вищої освіти дуже різноманітний за віком, фізичними даними, творчими здібностями, перспективами подальшого розвитку в галузі хореографічної освіти. Враховуючи всі ці обставини, необхідний індивідуальний підхід до кожного студента, особливо на початковому етапі навчання, на якому закладається фундамент виконавської, педагогічної та балетмейстерської майстерності. Професійне володіння педагогічною методикою дуже важливе на цьому етапі навчання, коли передається досвід із «ніг у ноги», від наставника до учня.

На прикладі власної викладацької роботи у Центральнотериторіальному державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка на заняттях з навчальної дисципліни «Практикум класичного танцю з

методикою викладання» старший викладач кафедри мистецької освіти Ю. М. Сивоконь закладає основи вироблення артомбі біля станку, спираючись на методику А. Ваганової та Л. Цветкової, яка полягає в наступному: «під час екзерсису корпус повинен триматися прямо на нозі так, щоб у будь-який момент можна було опустити руку, яка тримається за станок, не втрачаючи рівноваги. Це стане завдатком правильного виконання екзерсису на середині зали. Ступня ноги, що стоїть на підлозі, не повинна спиратися на великий палець, а вага тіла має поширюватись по всій її поверхні. Корпус, який не стоїть прямо, а нахилиється до станка, не виробляє артомбі» [1, с. 36].

Грунтуючись на технологіях розвитку м'язових відчуттів, в процесі занять з класичного танцю зі студентами над виворітністю Ю. М. Сивоконь ставить перед собою завдання пошуку способів і методів, які дозволяють досягти еластичності зв'язок кістково-м'язового апарату у студентів, тут важливий індивідуальний підхід до кожного. І починає він цю роботу з вивчення технології виворітних позицій ніг: 1-ї, 2-ї, 4-ї та 5-ї, при виконанні рухів ніг на 45 і 90 градусів за цими позиціями, звертаючи увагу на розташування стоп на підлозі, розгорнутість колін, роботу м'язів ніг та сідниць. Особлива увага звертається на витягнутість корпусу, роботу м'язів спини та розвиток гнучкості всіх відділів хребта, розташування рук на станку.

Дана методика позитивно позначається на професійній підготовці студентів-хореографів факультету педагогіки, психології та мистецтв Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, допомагає випускникам успішно вирішувати професійні завдання у галузі педагогічної, виконавської та балетмейстерської діяльності за місцем роботи.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, постановка основи за методикою заслуженого працівника культури України, професора КНУКіМ Л. Ю. Цветкової може застосовуватися як для навчання професійних артистів балету, так і студентів закладів вищої освіти, майбутніх педагогів-хореографів. Ця методика, перевірена практикою, у тому числі викладачами кафедри мистецької освіти факультету педагогіки, психології та мистецтв Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, дає позитивні результати у підготовці випускників та подальшому їх працевлаштуванні.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ваганова А. Я. Основы классического танца. М.: Лань, Планета музыки, 2007. 192 с.
2. Есаулов И. Г. Педагогика и репетиторство в классической хореографии. 2-е изд. СПб.: Лань, Планета музыки, 2015. 256 с.
3. Звездочкин В. А. Классический танец. Ростов н/Д.: Феникс, 2005. 410 с.
4. Тарасов Н. И. Классический танец: школа мужского исполнительства. Санкт-Петербург: Лань, 2005. 496 с.
5. Теорія і методика класичного танцю: методичні рекомендації до курсу «Практикум класичного танцю» для здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти, спеціальності 013 Початкова освіта, спеціалізації «Хореографія». Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 58 с.
6. Цветкова Л. Ю. Методика викладання класичного танцю. Підручник. К.: Альтерпрес, 2007. 324 с.

REFERENCES

1. Vaganova, A. YA. (2007). *Osnovy klassicheskogo tantsa*. [Fundamentals of classical dance]. M.: Lan', Planeta muzyki, 192 s.
2. Yesaulov, I. G. (2015). *Pedagogika i repititorstvo v klassicheskoy khoreografii*. [Pedagogy and tutoring in classical choreography]. 2-ye izd. SPb.: Lan', Planeta muzyki, 256 s.
3. Zvezdochkin, V. A. (2005). *Klassicheskiy tanets*. [Classical dance]. Rostov n/D.: Feniks, 410 s.
4. Tarasov, N. I. (2005). *Klassicheskiy tanets: shkola muzhskogo ispolnitel'stva*. [Classical dance: school of male performance]. Sankt-Peterburg: Lan', 496 s.
5. *Teoriya i metodyka klasychnoho tantsyu: metodychni rekomendatsiyi do kursu «Praktykum klasychnoho tantsyu» dlya zdobuvachiv bakalavrs'koho rivnya vyshchoyi osvity, spetsial'nosti 013 Pochatkova osvita, spetsializatsiyi «Khoreohrafiya»*. (2021) [Theory and methods of classical dance: guidelines for the course «Classical Dance Workshop» for bachelors of higher education, specialty 013 Primary Education, specialization «Choreography»]. Slov'yans'k: Vyd-vo B. I. Matorina. 58 s.
6. Tsvyetskova, L. YU. (2007). *Metodyka vykladannya klasychnoho tantsyu. Pidruchnyk* [Methods of teaching classical dance. Textbook]. K.: Al'terpres, 324 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СИВОКОНЬ Юрій Михайлович – старший викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх хореографів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SYVOKON Yuriy Mykhailovych – senior lecturer at the Department of Art Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Research interests: professional training of future choreographers.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.